ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.Н. КАРАЗІНА

УДК 811.111'42

ЧОРНОВОЛ-ТКАЧЕНКО Руслан Сергійович

ПРЕЦЕДЕНТНИЙ ТЕКСТ ЯК ОСНОВА ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ
(на матеріалі казок Льюїса Керрола)

Спеціальність 10.02.04 – германські мови

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Харків – 2007

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі англійської філології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент
САМОХІНА ВІКТОРІЯ ОПАНАСІВНА,
зав. кафедри англійської філології
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
БЄЛЄХОВА ЛАРИСА ІВАНІВНА,
професор кафедри романо-германських мов
Херсонського державного університету

кандидат філологічних наук, доцент
РИЖКОВА ВІКТОРІЯ ВАСИЛІВНА,
доцент кафедри іноземних мов і прикладної лінгвістики
Національного аерокосмічного університету імені
Є. Жуковського "ХАІ"

Захист відбудеться "22" листопада 2007 року о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.051.16 Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна за адресою: 61077, Харків, пл. Свободи, 4, ауд. 7-75.

З дисертацією можна ознайомитись у Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна за адресою: 61077, Харків, пл. Свободи, 4.

Автореферат розісланий "12" жовтня 2007 р.

Вчений секретар спеціалізованої вченої ради — доктор філологічних наук А.П. Мартинюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Реферована робота є дослідженням центрального для англомовної лінгвокультурної спільноти прецедентного тексту – дилогії Льюїса Керрола "*Alice's Adventures in Wonderland*", "*Through the Looking Glass and What Alice Found There*" – як учасника інтертекстуальних відносин і джерела лінгвостилістичних засобів реалізації текстової категорії інтертекстуальності. Роботу виконано у руслі теорії інтертекстуальності, лінгвістики тексту і лінгвостилістики, які сформували інтерес у сучасному мовознавстві до комплексних досліджень тексту, зокрема аналізу проблематики прецедентності й інтертекстуальності, котрі водночас є семіотичним і комунікативним феноменом та ядром постмодернізму – основного напрямку сучасної культури (І.В. Арнольд, Л.І. Бєлєхова, А.Д. Бєлова, І.П. Ільїн, О.М. Кагановська, Ю.М. Караулов, В.В. Красних, Ю.С. Степанов, R. Barthes, G. Genette, L. Jenny, J. Kristeva, R. Kloepfer, M. Pfister, M. Riffaterre та ін.).

Інтерес до вивчення інтертекстуальності як категорії тексту виник в літературознавстві (М.М. Бахтін, М.Н. Ліповецький, Ю.М. Тинянов, J. Stephens та ін.) і філософії мови (М.Б. Ямпольський, J. Derrida, W. Benjamin, M. Foucault та ін.). Основи лінгвістичних досліджень проблематики інтертекстуальності і прецедентності, які стали підґрунтям для розвитку теорії інтертекстуальності, закладені школами постструктуралізму (R. Barthes, J. Kristeva) і семіотичного напрямку (J. Culler, M. Riffaterre). Їх доробок розвивається в лінгвостилістичних дослідженнях, що мають переважно прикладний фокус та аналізують засоби реалізації інтертекстуальності у конкретних текстах (О.Ю. Абрамова, В.О. Самохіна (Дмитренко), О.Д. Нефьодова, В.В. Рижкова, А.А. Тютенко, Н.О. Фатеєва, Н.Н. Чуприна та ін.).

Лінгвістична теорія інтертекстуальності доповнює висновки про міжтекстові взаємодії, втілені в окремому вторинному тексті, дослідженням їх другого учасника – прецедентного тексту. Вивчення прецедентного тексту як передумови інтертекстуальних відносин і складової фонових знань окремої лінгвокультурної спільноти розпочато в роботах В.І. Карасика, Ю.М. Караулова, В.А. Кухаренко, Г.Г. Слишкіна. Проте відсутність цілісного уявлення про семіотичні та структурно-семантичні властивості прецедентного тексту Льюїса Керрола і типологію засобів його актуалізації при інтертекстуальних взаємодіях зумовлює необхідність дослідження цього учасника міжтекстових взаємодій у руслі теорії інтертекстуальності з урахуванням положень лінгвістики тексту і лінгвостилістики на матеріалі англійських текстів.

Актуальність дисертаційного дослідження обумовлена, по-перше, пріоритетним статусом прецедентного тексту як складової лінгвокультурної компетентності мовця,

основної передумови і учасника реалізації інтертекстуальності – фундаментального принципу сучасної культури постмодернізму, зокрема, в англомовній лінгвокультурі, а по-друге, – домінуванням у сучасному мовознавстві комплексних лінгвостилістичних та структурно-семіотичних досліджень, спрямованих на аналіз всієї сукупності інтертекстуальних і внутрішніх зв'язків художнього тексту та засобів їх реалізації, що сприяє інтеграції даних, отриманих із застосуванням методик теорії інтертекстуальності, лінгвостилістики і лінгвістики тексту у рамках семасеологічного та ономасеологічного підходів, за допомогою оновленої методики лінгвостилістичного аналізу.

Завдання роботи – в обґрунтуванні гіпотези, що дилогія Льюїса Керрола, котра має лінгвокультурну значущість для англомовної спільноти, активно актуалізує категорію інтертекстуальності, вступаючи у двоспрямовані міжтекстові відносини як текст-приймач і як прецедентний текст.

Зв'язок роботи з науковими темами. Дисертацію виконано у рамках наукової теми "Когнітивні й комунікативні проблеми дискурсу та навчання іноземних мов", яка розробляється на факультеті іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (номер державної реєстрації 0103U004255).

Окреслена проблематика визначає **мету** дослідження, яка полягає у виявленні структурно-семантичних закономірностей організації окремого прецедентного тексту як учасника міжтекстових взаємодій і побудові типології лінгвостилістичних засобів інтертекстуальних посилань на нього в текстах-приймачах різних типів, створених англомовною лінгвокультурною спільнотою. З цією метою в роботі вирішуються наступні **завдання**:

- уточнити основні поняття і положення лінгвістичної теорії інтертекстуальності для формулювання теоретико-методологічних засад дослідження;
- визначити статус прецедентного тексту як лінгвокультурного феномену і учасника процесу інтертекстуальних взаємодій та загальний принцип його актуалізації при встановленні інтертекстуальних відносин;
- розкрити специфіку дилогії Льюїса Керрола "*Alice's Adventures in Wonderland*", "*Through the Looking Glass and What Alice Found There*" як прецедентного тексту і тексту-приймача англомовної лінгвокультурної спільноти, виокремити і класифікувати її аспекти прецедентності, що відтворюються під час інтертекстуальних взаємодій;
- виділити основні різновиди інтертекстуальних посилань як засобів актуалізації аспектів прецедентності дилогії Льюїса Керрола у текстах різних типів унаслідок міжтекстових контактів, провести їх структурно-семантичну класифікацію і

дослідити стилістичний потенціал.

Об'єктом дослідження є дилогія Льюїса Керрола "*Alice's Adventures in Wonderland*", "*Through the Looking Glass and What Alice Found There*" як прецедентний текст і текст-приймач для англомовної лінгвокультурної спільноти. **Предметом аналізу** обрані структурно-семантичні і стилістичні характеристики інтертексту дилогії Льюїса Керрола, які дозволяють дослідити лінгвокультурну специфіку реалізації цим твором категорії інтертекстуальності в англомовних текстах-приймачах.

Матеріал дослідження представлений текстом дилогії Льюїса Керрола "*Alice's Adventures in Wonderland*", "*Through the Looking Glass and What Alice Found There*" і корпусом із понад 3.400 прикладів інтертекстуальних посилань на цей прецедентний текст, відібраних методом суцільної вибірки із текстів різних типів, включаючи 253 художніх і публіцистичних тексти, тексти мемуарної літератури, рок-поезії, кіносценаріїв, енциклопедичних та словникових статей, літературної критики, рекламних оголошень, медичних досліджень тощо кінця XIX – початку XXI ст. загальним обсягом близько 18.500 сторінок.

Вибір тексту дилогії Льюїса Керрола зумовлений високим ступенем її прецедентності для англомовної лінгвокультурної спільноти, що проявляється у хрестоматійній відомості цього тексту для її членів, високою частотністю інтертекстуальних посилань на неї у процесі їх комунікації та численністю й функціонально-стилістичною різноманітністю текстів, в яких реалізуються такі посилання.

Мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження визначають його **методологію**, яка інтегрує положення теорії інтертекстуальності, теорії комунікації, лінгвістики тексту і лінгвостилістики. Аналіз структурно-семантичної організації прецедентного тексту дилогії Льюїса Керрола і принципу його актуалізації при інтертекстуальних відносинах з іншими текстами проводиться в руслі теорії інтертекстуальності, яка займається дослідженням феномену прецедентності і механізму міжтекстових зв'язків, що реалізуються в мові та мовленні (Ю.М. Караулов, Г.Г. Слишкін, G. Genette, M. Riffaterre). Конкретні варіанти мовленнєвої актуалізації прецедентного тексту дилогії Льюїса Керрола в інших текстах внаслідок інтертекстуальних відносин досліджуються із застосуванням положень лінгвістики тексту щодо структури й категорій тексту (О.П. Воробйова, І.Р. Гальперін, З.Я. Тураєва), теорії комунікації – щодо умов успішності сприйняття тексту у процесі комунікації (М.М. Бахтін, R. Barthes, G. Cook, T.A. van Dijk), і лінгвостилістики – щодо експресивного та функціонального потенціалу одиниць мовлення (І.В. Арнольд, В.А. Кухаренко, В.О. Самохіна, Н.О. Фатеєва). Для виокремлення і побудови типології аспектів прецедентності досліджуваного тексту і вивчення інтертексту як

лінгвостилістичних засобів вербалізації прецедентного тексту дилогії Льюїса Керрола використовуються структурно-семіотичний, індуктивно-дедуктивний, лінгвостилістичний, контекстологічний і функціональний **методи**, а також дефінітивний, компонентний та кількісно-якісний аналізи, які дозволяють провести всебічне дослідження виділених інтертекстуальних посилань з точки зору їх структурно-семантичної організації та функцій і верифікувати отримані дані.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в роботі **вперше** запропонована єдина класифікація прецедентних текстів; з'ясована лінгвокультурна специфіка актуалізації дилогії Льюїса Керрола в процесі інтертекстуальних взаємодій як тексту, прецедентного для англомовної спільноти; вперше виокремлені й систематизовані аспекти прецедентності цього тексту; створена типологія алюзій і цитат як інтертексту, що вербалізує аспекти прецедентності твору Льюїса Керрола у міжтекстових контактах і встановлені їх структурно-семантичні і стилістичні характеристики; у руслі лінгвостилістики і лінгвістики **уточнюються** механізми і засоби встановлення прецедентним текстом інтертекстуальних відносин.

Наукова новизна роботи узагальнена в **положеннях, що виносяться на захист**:

1. Реалізація інтертекстуальності як текстоутворюючої категорії, котра зумовлена знаковою і комунікативною природою тексту і визначає його як місце реалізації міжтекстових відносин, уможливлюється існуванням прецедентних текстів як системних відносних одиниць тезаурусу лінгвокультурної спільноти, що мають соціально обумовлену значущість для її членів, котрі актуалізують окремі аспекти прецедентності таких текстів в текстах-приймачах в процесі комунікації за допомогою інтертексту.

2. Прецедентні тексти окремої лінгвокультурної спільноти представлені а) вербальними текстами, включаючи сам текст-приймач, його хронологічні попередники та наступники; б) текстами з невербальною складовою, включаючи музичні та живописні хронологічні попередники та наступники тексту-приймача; в) соціоісторичними і культурними феноменами, включаючи історичні та культурні події, періоди та епохи; г) кодовими системами, включаючи архетипи, жанри і мови. Сучасне широке розуміння реалізації категорії інтертекстуальності передбачає міжтекстові взаємодії із прецедентними текстами усіх груп.

3. Прецедентний текст існує як комплекс внутрішньотекстових і позатекстових структурних та семантичних аспектів прецедентності, які формуються на основі онтологічних, якісних, локативних і темпоральних параметрів вихідного твору, а також його складових – прецедентних образів персонажів, глав, ілюстрацій, віршів.

4. Прецедентний текст дилогії Льюїса Керрола утворюється

а) внутрішньотекстовими структурними аспектами прецедентності, які формуються назвою твору "*Alice in Wonderland*", двочастинною композицією, наявністю у тексті віршів та ілюстрацій; б) внутрішньотекстовими семантичними аспектами прецедентності, що утворюються прецедентними образами головної героїні "*Alice*" і другорядних персонажів "*White Rabbit*", "*Cheshire Cat*", "*Blue Caterpillar*", "*Humpty Dumpty*" і ґрунтуються на архетипі подорожі головного героя (*quest*); та в) позатекстовими аспектами прецедентності, що відображають соціальну значущість досліджуваного прецедентного тексту у контексті інших цінностей англомовної лінгвокультури і включають прецедентний образ автора "*Lewis Carroll*", час створення ("*1865*") і позитивне ставлення до тексту з боку соціальних інститутів і окремих членів лінгвокультурної спільноти як до літературної класики.

5. При інтертекстуальних взаємодіях окремі аспекти прецедентності дилогії Льюїса Керрола актуалізуються в лінгвостилістичному оформленні текстів-приймачів за принципом метонімії як інтертекст, представлений в основній частині тексту-приймача автоатрибутованими алюзіями у вигляді конгломерацій інтертекстуальних елементів і цитатами маркованих мовленнєвих структур. Основним структурним типом інтертексту прецедентного тексту "*Alice in Wonderland*" є словосполучення, яке інтегрується до складу повнопредикативних конструкцій текстів-приймачів.

6. Під час актуалізації прецедентного тексту "*Alice in Wonderland*" в текстах-приймачах внаслідок інтертекстуальних взаємодій його структурні і семантичні аспекти прецедентності зазнають трансформацій фаміліаризації, а лінгвостилістичні засоби їх вербалізації – трансформацій компресії.

Теоретична значущість роботи полягає в уточненні існуючих положень теорії інтертекстуальності, розширенні ракурсу лінгвістики тексту й лінгвостилістики за рахунок доповнення традиційного ономасеологічного підходу до дослідження тексту семасеологічним. Проведене дослідження сприяє поглибленню знань про феномени прецедентності та інтертекстуальності та функціонування прецедентного тексту під час інтертекстуальних взаємодій.

Практична значущість дисертації обумовлена можливістю використання її положень та висновків у лекційних курсах із теорії тексту (розділи "Лінгвістичні проблеми тексту і його конституентів", "Текстові категорії", "Інтерпретація тексту") і лінгвостилістики (розділи "Лінгвостилістичний аналіз художнього тексту", "Експресивні стилістичні засоби"), а також у спецкурсах з теорії інтертекстуальності, в лексикографічній практиці при укладанні словників цитат.

Апробація роботи. Основні положення і висновки дисертаційної роботи обговорювалися на засіданні кафедри англійської філології Харківського національного

університету ім. В.Н. Каразіна, на міжвузівських наукових конференціях факультету іноземних мов Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна (2004-2006 р.р.), а також на IV Міжвузівській конференції молодих учених у Донецькому національному університеті, на Всеукраїнському науковому форумі "Сучасна англістика: Стереотипність та творчість" у Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна, на VI Міжнародній науковій конференції "Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація" у Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна.

Публікації. За темою дисертації опубліковано вісім робіт, з них п'ять статей у фахових наукових виданнях Міністерства освіти і науки України й тези доповідей на трьох наукових конференціях.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного, загальних висновків, списку використаних теоретичних джерел (201), довідкових і лексикографічних джерел (19), списку джерел ілюстративного матеріалу (253) і двох додатків, які містять 16 таблиць.

У вступі обґрунтовано тему та актуальність дослідження, сформульовано його основну мету й завдання, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення отриманих результатів, надано опис матеріалу та застосованих методів, наведено основні положення, що виносяться на захист. У першому розділі визначено понятійний і термінологічний апарат дослідження; побудовано типологію прецедентних текстів; досліджено семіотичні та комунікативні передумови реалізації ними категорії інтертекстуальності. У другому розділі побудовано типологію аспектів прецедентності дилогії Л. Керрола. У третьому розділі розкрито інтертекстуальні зі'язки, до яких вступає дилогія Л. Керрола як прецедентний текст та текст-приймач; побудовано типологію інтертекстуальних елементів, які актуалізують даний прецедентний текст при встановленні інтертекстуальних відносин. У загальних висновках наведено основні теоретичні положення і практичні результати дисертації, окреслено перспективи подальшого дослідження в руслі обраної тематики.

Загальний обсяг роботи становить 231 сторінку (обсяг основного тексту – 176 сторінок).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

Розділ 1. "Прецедентний текст в системі інтертекстуальних відносин". На тлі тенденції до активного використання в комунікації існуючих текстових цінностей, розуміння прецедентності як приналежності до комунікативно релевантних фонових знань окремої лінгвокультурної спільноти (Ю.М. Караулов, E.D. Hirsch, S.R. Schiffer), а також урахування її семіотичної та комунікативної природи, прецедентний текст визначаємо як такий, що має значущість для окремої лінгвокультурної спільноти і вживається її членами як відносна одиниця системи віртуальних знаків – тезаурусу прецедентних текстів. Спираючись на трактування значущості як лінгвокультурно обумовленого валоративу (А.М. Приходько), набуття текстом прецедентності визначаємо як розвиток такої ціннісної складової, включаючи етнопсихологічну, соціодискурсивну і лінгвокультурну цінність, в процесі комунікації членів окремої лінгвокультурної спільноти. За критерієм численності лінгвокультурної спільноти (В.І. Карасик, В.В. Красних), яка формує соціальну значущість тексту, прецедентні тексти розподіляємо на індивідуальні, мікрогрупові, макрогрупові, національні і загальнолюдські; останні формуються як похідна від досвіду окремих індивідів шляхом редукування унікальних персональних рис і складення елементів, що збігаються. Набуття текстом прецедентності для лінгвокультурної спільноти маніфестується появою великої кількості його версій, а також інтертекстуальних посилань на нього в текстах всіх функціональних стилів, які активно використовуються в процесі комунікації. Успішне завершення формування соціальної значущості робить прецедентний текст символом такої лінгвокультури.

Прецедентні тексти існують й актуалізуються на вербальному рівні лише в процесі реалізації текстоутворюючої категорії інтертекстуальності (О.П. Воробйова, З.Я. Тураєва, R. Beaugrande, W. Dressler), що є об’єктом досліджень теорії інтертекстуальності, за якою, завдяки своїй знаковій і комунікативній природі, прецедентний текст створюється, споживається та існує у нерозривному взаємозв'язку з усіма іншими потенційними та існуючими текстами, і такі міжтекстові зв'язки втілюються в процесі його сприйняття. Основними поняттями теорії інтертекстуальності є текст-приймач – текст, в якому присутнє інтертекстуальне посилання; прецедентний текст – текст, на який робиться інтертекстуальне посилання; аспекти прецедентності – окремі структурно-семантичні елементи прецедентного тексту, які актуалізуються в процесі інтертекстуальних взаємодій; та інтертекст – конкретна вербалізація інтертекстуального посилання на прецедентний текст у тексті-приймачі.

Участь прецедентного тексту у побудові інтертекстуальних зв’язків

уможливлюється його знаковою природою одиниці системи аналогічних знаків, яка характеризується антиреферентністю, тобто набагато тіснішими відносинами з іншими позначеннями, ніж з відповідним позначеним, і тому створює навколо себе інтертекстуальний простір та існує як точка перетину міжтекстових зв'язків. Другою семіотичною передумовою інтертекстуального потенціалу прецедентного тексту є наявність у нього конотації, яку розуміємо в широкому сенсі як семантичну асоціацію, додатковий елемент смислу мовної одиниці.

Окрім семіотичних чинників, інтертекстуальність прецедентного тексту також зумовлена його існуванням як одиниці комунікації, що проявляється у вигляді текстової поліфонії та інтерсуб'єктивності – виробництві смислу із взаємовідносин між авдиторією, текстом-приймачем, прецедентним текстом та соціокультурними домінантами в різних соціальних умовах і комунікативних ситуаціях. Прецедентний текст і текст-приймач актуалізуються й змінюються при кожному новому прочитанні, оскільки створення їх смислу залежить від реципієнта, носія індивідуально неповторного тезауруса соціально значущих прецедентних текстів. Успішність сприйняття залежить від лінгвокультурної компетентності реципієнта, яку, спираючись на концепцію фонових знань (Є.М. Верещагін, В.Г. Костомаров, H.H. Clark), розуміємо як уміння адекватно вибирати і використовувати відповідні прецедентні тексти у процесі комунікації.

Спираючись на широке трактування тексту (J. Derrida), за онтологічним статусом прецедентні тексти поділяємо на а) вербальні твори; б) тексти із невербальними елементами; в) явища історії та культури; г) кодові системи. Незалежно від типу прецедентного тексту при встановленні інтертекстуальних відносин всі вони можуть вербалізовуватися у тексті-приймачі цитатами або алюзіями. Основними функціями такого інтертексту є індексальна, ігрова, упізнавальна та смислопороджувальна.

Виходячи з двоспрямованості інтертекстуальних відносин текст-приймач – прецедентний текст, дослідження прецедентного тексту здійснюємо на підставі поєднання семасеологічного та ономасеологічного підходів до лінгвостилістичного аналізу тексту. Лінгвостилістичний аналіз засобів актуалізації прецедентних текстів в окремому тексті-приймачі доповнюємо структурно-семантичним аналізом інтертексту такого тексту, який набув статусу прецедентного, у корпусі різних за типом текстів-приймачів, створених членами даної лінгвокультурної спільноти. Поєднання двох запропонованих ракурсів аналізу і методик теорії інтертекстуальності, лінгвістики тексту і лінгвостилістики – провідних лінгвістичних дисциплін, що вивчають текст, – забезпечує комплексність дослідження прецедентного тексту, який реалізує категорію інтертекстуальності, і повноту отриманих в дисертаційній роботі результатів.

Розділ 2. "Актуалізація аспектів прецедентності дилогії Льюїса Керрола при інтертекстуальних відносинах". Дилогія Льюїса Керрола "*Alice's Adventures in Wonderland*", "*Through the Looking Glass and What Alice Found There*" є одним із основних прецедентних текстів для англомовної лінгвокультурної спільноти. У процесі комунікації, складовою якої є встановлення інтертекстуальних відносин, цей прецедентний текст втілюється в текстах-приймачах як комплекс внутрішньотекстових і позатекстових аспектів прецедентності, котрі формуються на матеріалі авторського тексту дилогії Льюїса Керрола, а також його адаптацій. При актуалізації під час інтертекстуальних взаємодій, аспекти прецедентності дилогії зазнають трансформацій фаміліаризації, що сприяє їх інтеграції до системи цінностей комунікантів, запам'ятовуванню і відтворенню у текстах-приймачах.

У формуванні внутрішньотекстових і позатекстових аспектів прецедентності дилогії Льюїса Керрола домінує її перша частина, "*Alice's Adventures in Wonderland*", яка, за теорією виділеності, займає сильну позицію. Водночас обидві частини дилогії сприймаються читачем як єдиний текст, про що свідчить відсутність диференціації виділених аспектів прецедентності за дистрибутивним критерієм на такі, що формуються першою / другою частинами.

Проведення структурно-семантичного, дефінітивного, компонентного та кількісно-якісного аналізу інтертексту дилогії Льюїса Керрола дозволило виокремити внутрішньотекстові і позатекстові аспекти прецедентності цього тексту і з'ясувати їх релевантність для макрогруп і мікрогруп англомовної лінгвокультурної спільноти.

Структурні внутрішньотекстові аспекти прецедентності дилогії Льюїса Керрола формуються його назвою і композицією. Назву досліджуваного прецедентного тексту представлено словосполученням "*Alice in Wonderland*", похідним від подвійної назви дилогії Льюїса Керрола "*Alice's Adventures in Wonderland*", "*Through the Looking Glass and What Alice Found There*", яке водночас містить посилання на її основні семантичні внутрішньотекстові аспекти прецедентності – прецедентний образ героїні твору ("*Alice*") і місце подій ("*Wonderland*") – і виконує функції інтертекстуального посилання у тексті-приймачі. Утворена у такий спосіб назва прецедентного тексту є результатом компресії мовленнєвих структур вихідного твору, що сприяє її запам'ятовуванню і інтеграції до тексту-приймача.

Композиційні аспекти прецедентності дилогії актуалізують двочастинний склад цього прецедентного тексту, а також ускладненість прозового тексту віршами ("*Jabberwocky*", "*The Walrus and the Carpenter*", "*The Mouse's Tail*") і ілюстраціями ("Білий Кролик із годинником", "Божевільне чаювання" тощо). При встановленні

інтертекстуальних відносин ці структурні внутрішньотекстові аспекти прецедентності вербалізуються окремими лексемами і словосполученнями або повним відтворенням відповідного фрагменту авторського тексту, наприклад, "*She thought of the picture of Alice in the White Rabbit's house with an arm out of the window and one foot up the chimney*" (*A. Garner*).

Внутрішньотекстові семантичні аспекти прецедентності тексту "*Alice in Wonderland*" утворюються на матеріалі якісних, акціональних, локативних і темпоральних характеристик дилогії і визначаються прецедентними образами персонажів, включаючи образ головної героїні "*Alice*" і другорядні образи "*White Rabbit*", "*Cheshire Cat*", "*Blue Caterpillar*", "*Humpty Dumpty*", "*Mad Hatter*", "*White Knight*", "*Tweedledum and Tweedledee*". Кожен з цих образів формує власні таксономічні, якісні, акціональні, локативні і темпоральні аспекти прецедентності. Частотність, повнота актуалізації означених аспектів прецедентності і різноманітність засобів їх вербалізації при інтертекстуальних взаємодіях визначають базовий або периферійний статус окремого прецедентного образу для тексту дилогії і його макрогрупову або мікрогрупову значущість для англомовної лінгвокультурної спільноти. Особливістю прецедентних образів персонажів, що утворюють аспекти прецедентності тексту "*Alice in Wonderland*", є наявність в їх основі яскравого конкретно-почуттєвого образу, що виник на матеріалі візуального ряду, наданого дилогії Льюїса Керрола малюнками Дж. Тенієла.

Інші внутрішньотекстові семантичні аспекти прецедентності тексту "*Alice in Wonderland*" формуються згаданими в ньому характерними предметами, зокрема, дзеркалом ("*mirror*"); локативними параметрами, які забезпечують макролокалізацію сюжету в чарівному світі ("*Wonderland*"), а також мікролокалізацію епізодів в окремих місцях ("*down the rabbit hole*"), що прояснює елементний склад цього простору; і акціональними параметрами, перш за все, просторовим переміщенням. Засоби вербалізації локативних аспектів прецедентності тексту "*Alice in Wonderland*" лексемами із семою "чарівність" ("*Wonderland*"), які характеризують чарівний світ першої частини, і водночас лексемами і словосполученнями із семою "переверненість" ("*topsy-turvy*", "*upside down*"), притаманною чарівному світові другої частини, підтверджують, що чарівні світи двох частин дилогії Льюїса Керрола, різні в авторському оригіналі, сприймаються реципієнтом як єдине ціле.

Представленість внутрішньотекстових семантичних аспектів прецедентності тексту "*Alice in Wonderland*" і засоби їх вербалізації свідчать про сприйняття цього тексту в англомовній лінгвокультурній спільноті як такого, що заснований на архетипі подорожі головного героя чарівною країною для вирішення важкого завдання (*quest*), що характерно для казкових текстів.

Позатекстові аспекти прецедентності тексту "*Alice in Wonderland*" відображають його соціальну значущість у контексті інших цінностей англомовної лінгвокультури і високий ступінь його інтегрованості до її тезаурусу прецедентних текстів. До позатекстових аспектів прецедентності належать прецедентний образ автора вихідного твору ("*Lewis Carroll*"), діаметрально відмінний від історичного образу Ч. Доджсона, який користувався цим псевдонімом, і нерозроблений образ його ілюстратора ("*J. Tenniel*"); час ("*1865*") та ситуація створення тексту ("*sunlit June*"), що свідчать про міфологізацію історії виникнення казки Льюїса Керрола у читацькій свідомості; і суспільне схвалення тексту як класичної англійської казки, що й зумовлює її тривалу популярність.

Актуалізація окремих аспектів прецедентності тексту "*Alice in Wonderland*" при встановленні міжтекстових зв'язків зумовлена їх макрогруповою або мікрогруповою значущістю для англомовної лінгвокультурної спільноти і безпосередньо не залежить від типу окремого тексту-приймача. Численність і різноманітність текстів-приймачів як осередку здійснення інтертекстуальних посилань на дилогію Льюїса Керрола свідчить про високий ступінь прецедентності цього тексту для всіх соціальних, професійних і вікових груп англомовних комунікантів.

Розділ 3. "Лінгвостилістичні засоби вербалізації інтертекстуальних зв'язків прецедентного тексту "*Alice in Wonderland*". Дилогія Льюїса Керрола належить до синтетичного жанру літературної казки і втілює великий інтертекстуальний потенціал, властивий таким творам, встановлюючи двоспрямовані міжтекстові відносини як текст-приймач і як прецедентний текст.

Як текст-приймач дилогія містить пародії на відомі вірші ("*Twinkle, twinkle, little bat…*"), запозичує номінації й образи персонажів із британських фольклорних текстів ("*Humpty-Dumpty,*" "*Cheshire Cat*"), пародіює соціально-історичні події ("*The War of the Roses*"), входить до традиції літературних творів, організованих за принципом подорожі для рішення важкого завдання (*quest*), і виявляє сліди хронологічно наступних текстів ("*Theory of Relativity*"). **Як прецедентний текст** дилогія Льюїса Керрола здійснює всі різновиди міжтекстових зв'язків, включаючи гіпертекстуальні, архітекстуальні, метатекстуальні, суто інтертекстуальні й інтермедіальні, і служить основою для літературних адаптацій, обробок, продовжень, стилізацій і пародій, літературної критики, графічних- і кіноверсій, та, як джерело інтертексту, вступає в міжтекстові відносини з текстами всіх функціональних стилів, включаючи художні, публіцистичні, науково-технічні, довідкові тексти, а також музичні твори і твори образотворчого мистецтва.

Усі аспекти прецедентності дилогії Льюїса Керрола вербалізуються у рамках

текстів-приймачів алюзивним і цитатним інтертекстом. Спираючись на типологію властивостей інтертексту (D. Chandler), такі алюзії і цитати розглядаємо як градуйовану опозицію основних властивостей інтертекстуальних елементів: цитати більш експліцитні, більш масштабні, більш структурно обмежені, більш рефлексивні, менш деформовані і менш важливі для розуміння тексту-приймача, ніж алюзії. П'ятикратна перевага алюзивного інтертексту над цитатним як засобу реалізації інтертекстуальних стосунків дилогії Льюїса Керрола із різноманітними текстами-приймачами свідчить про переважне перекодування інформації прецедентного тексту під час інтертекстуальних взаємодій, що підтверджується вербальною неточністю і згорнутістю алюзії в порівнянні з оригінальним лінгвостилістичним оформленням відповідного прецедентного тексту внаслідок трансформацій фаміліаризації і компресії (пор. алюзію на прецедентний образ "*Humpty Dumpty*" із другої частини дилогії Льюїса Керрола, яка реалізується у тексті пісні "*The Beatles*" "*I'm the walrus*" контекстуально синонімічною оказіональною номінацією – "*I'm the eggman*").

Алюзії на прецедентний текст "*Alice in Wonderland*" переважно здійснюються інтеграцією до тексту-приймача імен прецедентних образів персонажів дилогії, які представляють її у тексті-приймачі за принципом метонімії, наприклад, "*With Buddha, as with the Cheshire cat, the form recedes from us but the smile remains*" (*R. Hughes*). Основним параметром алюзій є їх атрибутованість. Хоча більшість алюзій на текст дилогії Льюїса Керрола за визначенням не мають експліцитної атрибуції (нульова атрибуція, 76%), їх розпізнання реципієнтом забезпечується завдяки їх існуванню у тексті-приймачі у вигляді конгломерату – групи алюзій на один прецедентний текст, а також автоатрибуції, коли елемент, що здійснює алюзію, водночас атрибутує її, наприклад, "*Belladonna*: *a Lewis Carroll nightmare*" (*D. Thomas*).

Атрибуція алюзій оптимізує умови сприйняття та інтерпретації тексту-приймача і забезпечується згадуванням імені автора відповідного прецедентного тексту, на який зроблена алюзія, чи назви такого тексту (часткова атрибуція) або їхньої комбінації (повна атрибуція). Ступінь атрибутованості алюзії, а також тип її атрибуції залежать від функціонального стилю тексту-приймача і важливості для нього параметру інформативності: науково-технічний стиль передбачає повну атрибуцію алюзій, публіцистичний стиль – часткову атрибуцію, стиль художньої літератури – нульову атрибуцію. Попри атрибуцію, кількість алюзій, що розпізнаються, залежить від обсягу читацького тезауруса прецедентних текстів, а не від інтенцій автора тексту-приймача. Неможливість атрибуції алюзії заважає розумінню тексту-приймача й редукує його інтертекстуальний потенціал, спонукаючи реакцію здивування співрозмовника, наприклад,

"*'Cos for twenty-four years // I've been living next door to Alice. //* (*Alice, who the f... is Alice?*)" (*The Smokie*).

З погляду структури, найпоширенішими алюзіями на прецедентний текст "*Alice in Wonderland*" є алюзії-словосполучення (63%), оскільки найбільш частотні алюзії (назва цього тексту й імена прецедентних образів персонажів) представлені саме цією структурою – наприклад, "*Mad Hatter*", "*White Knight*". Така структура словосполучення водночас забезпечує алюзії як інтертекстуальному елементу оптимальну можливість атрибуції та інтеграції до тексту-приймача. Для алюзій інших структурних типів ці параметри не врівноважені: алюзії-лексеми легко інтегруються до тексту, однак їхня атрибуція утруднена через недостатність контексту, у той час як алюзії-речення та алюзії-тексти забезпечують однозначну атрибуцію, руйнуючи при цьому своїм обсягом текст-приймач.

Більшість алюзій на прецедентний текст "*Alice in Wonderland*" реалізується в основному об'ємі тексту-приймача (71%), що забезпечує контекст, необхідний для атрибуції такого інтертексту. Алюзії, інтегровані в основний об'єм тексту-приймача, крім інтертекстуальних, виконують функції тропа – метафоричного порівняння, метафоричної номінації або епітета, наприклад, "*Then Laurence Fishburne shows up as Morpheus – a morphing Orpheus, a black White Rabbit, an R-and-B Obi Wan Kenobe, a big bad John the Baptist, a Gandalf who grooves, every wise guide from literature, religion, movies and comix*" (*R. Corliss*).

У порівнянні з алюзією, **цитата** як вид інтертексту має другорядне значення для вербалізації інтертекстуальних відносин прецедентного тексту "*Alice in Wonderland*", оскільки спирається на фіксовану вербальну форму дилогії Льюїса Керрола, що ускладнює комунікацію. Цитати відтворюють, насамперед, назву дилогії, особливо першої її частини, що обумовлено її сильною позицією, й імена персонажів (82%), які мають високий асоціативний потенціал, що сприяє реалізації однієї з основних функцій інтертексту – індексальної; наприклад, "*In June Eliza's dancing school staged a ballet version of* Alice's Adventures in Wonderland" (*S. Pickering*).

Цитати з дилогії Льюїса Керрола як різновид інтертексту інтегруються до основної частини тексту-приймача (84%), і зазвичай не займають у ньому сильні позиції, оскільки пунктуаційна та структурно-семантична виділеність цитати забезпечує їй увагу читача незалежно від її дистрибуції. Особливістю цитати як інтертексту дилогії Льюїса Керрола є її часткова атрибуція (95%), що обумовлена високою соціальною значущістю цього прецедентного тексту, а звідси – його упізнаваністю в англомовній лінгвокультурній спільноті. Наприклад, у реченні "*Well-known examples of blends include 'motel' from 'motor' and 'hotel', <...> and 'chortle', coined by Lewis Carroll as a blend of 'chuckle' and 'snort'*"

(*W. O'Grady*) цитата атрибутована іменем автора, без згадування назви його добре відомого твору.

За структурним критерієм переважна більшість цитат із дилогії Льюїса Керрола представлена словосполученнями (54%), короткими відрізками тексту-оригіналу, які можна відтворити по пам'яті, без опори на існуючий у надрукованому виді фіксований текст дилогії, наприклад, "*Many of my experiences in attempting to "awaken the Red King" <...> correspond strikingly to those I've read of persons who survived leaving a cult*" (*M. Salinger*). Тому цитати-словосполучення задають максимальний ступінь трансформацій прецедентного тексту при його реалізації в тексті-приймачі. Структури більшого обсягу й вищого мовного рівня – речення й текстові уривки – у процесі цитування відтворюються набагато рідше й точніше, що свідчить про роботу іншого механізму реалізації інтертекстуальних відносин при їхній інтеграції до тексту-приймача та про опору продуцента на зафіксовану письмову форму тексту дилогії.

ВИСНОВКИ

Результатом дослідження є розробка проблематики прецедентності й інтертекстуальності, обґрунтування ролі дилогії Льюїса Керрола як прецедентного тексту для англомовної лінгвокультурної спільноти, учасника процесу встановлення міжтекстових відносин і побудова типології його інтертекстуальних елементів.

Інтеграція у роботі положень теорії інтертекстуальності, лінгвістики тексту, лінгвостилістики, теорії комунікації і семіотики дозволили уточнити основні положення теорії інтертекстуальності і її понятійний апарат, зокрема, її цілі, завдання, об’єкт, предмет і методику, що забезпечує їй лінгвістичний статус; встановити семіотичні та комунікативні передумови формування й існування прецедентних текстів як комплексу аспектів прецедентності, сформованих членами окремої лінгвокультурної спільноти в процесі комунікації і принцип реалізації ними категорії інтертекстуальності; побудувати єдину лінгвостилістичну типологію прецедентних текстів і різновидів інтертекстуальних зв’язків і окреслити функції основних учасників цього процесу – прецедентного тексту, тексту-приймача й інтертексту.

Завдяки поєднанню семасеологічного й ономасеологічного підходів до вивчення інтертекстуальності, проведене дослідження довело, що актуалізація прецедентного тексту "*Alice in Wonderland*" відбувається за умови втілення його інтертекстуального потенціалу як тексту-приймача, котрий інтегрує інтертекстуальні посилання на інші прецедентні тексти, та прецедентного тексту, який актуалізується в англійських текстах-приймачах всіх

функціональних стилів у вигляді окремих аспектів прецедентності, засвоєних англійською лінгвокультурною спільнотою. Застосування в роботі інтегрованої методики, зокрема, структурно-семіотичного, індуктивно-дедуктивного, лінгвостилістичного, контекстологічного і функціонального методів, а також дефінітивного, компонентного та кількісно-якісного аналізів дозволило вперше побудувати типологію аспектів прецедентності тексту "*Alice in Wonderland*" і визначити комплекс таких внутрішньотекстових та позатекстових аспектів як форму існування цього прецедентного тексту у читацькій свідомості, а також виділити типи і структурну, семантичну, стилістичну й функціональну специфіку лінгвостилістичних засобів актуалізації дилогії Льюїса Керрола при встановленні інтертекстуальних зв'язків.

Дослідження доводить, що під час актуалізації в тексті-приймачі вихідні елементи лінгвостилістичної організації прецедентного тексту "*Alice in Wonderland*" зазнають трансформації компресії та перекодуються, в той час як його аспекти прецедентності, виокремлені і засвоєні окремими членами англомовної лінгвокультурної спільноти, піддаються фаміліаризації і уніфікуються при набутті ними макрогрупової значущості. Ці чинники зумовлюють структурну будову інтертексту дилогії Льюїса Керрола, який представлений словосполученнями з високим потенціалом інтеграції до тексту-приймача, і його основні функції – індексальну, що сприяє ідентифікації джерела інтертексту; смислоутворюючу, що генерує і збагачує смисл тексту-приймача за рахунок інтеграції до нього смислу прецедентних текстів; ігрову, що дозволяє отримувати задоволення від впізнання і реалізації інтертекстуального посилання; парольну, що уможливлює, шляхом здійснення або упізнання інтертекстуального посилання на цей текст у відповідному тексті-приймачі, ідентифікувати себе як члена англомовної лінгвокультурної спільноти.

Одержані результати свідчать про плідність комплексного підходу до вивчення проблематики інтертекстуального потенціалу прецедентного тексту. Запропонована в роботі модель дослідження структури і семантики прецедентного тексту як основи інтертекстуальних відносин може стати інструментом дослідження інших текстів, які мають соціальну значущість, а також проведення міжкультурних досліджень особливостей існування і трансформацій одного прецедентного тексту, зокрема, дилогії Льюїса Керрола в різних лінгвокультурах, наприклад, на матеріалі її перекладів. Вирішення поставлених у роботі завдань також не знижує перспективності дослідження способу та структур зберігання прецедентних текстів в індивідуальній і колективній свідомості; виділення умов і механізмів формування відповідних інформаційних структур; аналізу когнітивних механізмів взаємодій прецедентних текстів у процесі інтертекстуальних відносин; вивчення умов інтеграції інтертексту до текстів-приймачів; розробки механізмів

онтологічних та аксіологічних трансформацій, яким піддається прецедентний текст в процесі свого формування, зберігання й актуалізації.

Основний зміст дисертації відбитий
у таких одноосібних публікаціях автора:

1. Der Wortschatz in Hinsicht der Kultur (Konnotation der Kulturbezogenheit) // Проблеми семантики слова, речення та тексту: Наук. зб. – Київ: Київ. лінгв. ун-т, 2000. – №4. – С. 76-79.
2. Основные предпосылки интертекстуального взаимодействия // Новітня філологія. – Миколаїв: МДГУ ім. Петра Могили, 2005. – №3 (23). – С. 31-39.
3. Интертекстуальные взаимодействия и проблемы классификации // Вісник Харківськ. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна: Сер. романо-германська філологія. – 2006. – №725. – С. 156-159.
4. Актуализация сюжетной составляющей концепта прецедентного текста в процессе интертекстуальных взаимодействий // Вісник Харківськ. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна. Сер. романо-германська філологія. – 2006. – №726. – С. 153-157.
5. Алюзии как средство актуализации концепта "*Alice in Wonderland*" // Вісник Харківськ. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна: Сер. романо-германська філологія. – №741. – 2006. – С. 57-61.
6. Концепт художественного текста как основа интертекстуальных взаимодействий // Сучасна англістика: Стереотипність та творчість: Матеріали Всеукраїнського наукового форуму. 16 травня 2006 р. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна. – 2006. – С. 199-201.
7. Прецедентный текст в системе интертекстуальных взаимодействий // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур: Матеріали IV міжнародної конференції молодих вчених. 1-3 лютого 2006 р. – Донецьк: ДонНУ, 2006. – Ч. 2. – С. 266-268.
8. Семиотические, коммуникативные и когнитивные предпосылки интертекстуальности // Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація: Матеріали VI міжнародної наукової конференції. 1 лютого 2007 р. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна. – 2007. – С. 329-331.

АНОТАЦІЯ

Чорновол-Ткаченко Р.С. Прецедентний текст як основа лінгвостилістичної реалізації категорії інтертекстуальності (на матеріалі казок Льюїса Керрола). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови. – Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. – Харків, 2007.

У дисертації на основі інтеграції положень і методик теорії інтертекстуальності, лінгвістики тексту і лінгвостилістики визначений інтертекстуальний потенціал прецедентного тексту дилогії Льюїса Керрола "*Alice in Wonderland*" для англомовної лінгвокультурної спільноти і виокремлені лінгвостилістичні засоби його актуалізації у текстах-приймачах внаслідок міжтекстових взаємодій.

Уточнено основні положення теорії інтертекстуальності для визначення прецедентного тексту як лінгвокультурного феномену і його ролі в інтертекстуальних взаємодіях; побудовано типологію прецедентних текстів; розкрито інтертекстуальний потенціал дилогії Льюїса Керрола як прецедентного тексту і тексту-приймача; класифіковано її аспекти прецедентності; створено структурно-семантичну типологію її інтертексту, представленого в текстах-приймачах алюзіями і цитатами, та встановлено його стилістичний потенціал.

Ключові слова: прецедентний текст, інтертекстуальність, текст-приймач, інтертекст, аспект прецедентності, алюзія, цитата.

АННОТАЦИЯ

Черновол-Ткаченко Р.С. Прецедентный текст как основа лингвостилистической реализации категории интертекстуальности (на материале сказок Льюиса Кэрролла). – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.04 – германские языки. – Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина. – Харьков, 2007.

В диссертации на основе интеграции положений и методик теории интертекстуальности, лингвистики текста и лингвостилистики определен интертекстуальный потенциал дилогии Льюиса Кэрролла "*Alice's Adventures in Wonderland*", "*Through the Looking Glass and What Alice Found There*", рассматриваемой как

текст, прецедентный для англоязычной лингвокультуры, выделены лингвостилистические средства его актуализации в процессе интертекстуальных взаимодействий и установлена их лингвокультурная специфика.

Текст дилогии Льюиса Кэрролла рассматривается в рамках современной культуры постмодернизма и определяется как прецедентный текст, приобретший для англоязычной лингвокультуры социально и коммуникативно обусловленную значимость и используемый ее членами в процессе коммуникации, составляющими которой являются интертекстуальные взаимодействия. Прецедентные тексты существуют как единицы тезауруса отдельной лингвокультуры, в зависимости от границ которой выделяются тексты, имеющие индивидуальную, микрогрупповую, макрогрупповую, национальную и общечеловеческую ценность. Владение тезаурусом прецедентных текстов понимается как элемент лингвокультурной компетентности отдельных членов сообщества, реализуемой в коммуникации, комбинация умения выбирать соответствующие прецедентные тексты и находить адекватные лингвостилистические средства их речевого воплощения.

Прецедентный текст формируется и актуализируется в процессе реализации категории интертекстуальности, рассматриваемой в русле теории интертекстуальности как текстообразующая категория, обусловленная знаковой и коммуникативной природой текста, определяющая текст как место установления и вербализации межтекстовых отношений. В качестве основных понятий теории интертекстуальности выделены текст-приемник – текст, служащий местом реализации межтекстовых связей; прецедентный текст – текст, на который осуществляется интертекстуальная ссылка; аспекты прецедентности – отдельные структурно-семантические элементы прецедентного текста, актуализируемые в процессе интертекстуальных взаимодействий; и интертекст – конкретная вербализация интертекстуальной ссылки на прецедентный текст в тексте-приемнике в виде цитаты или аллюзии.

При установлении интертекстуальных отношений прецедентный текст "*Alice in Wonderland*" актуализируется как комплекс внутритекстовых и внетекстовых структурных и семантических аспектов прецедентности, сформированных на материале таксономических, качественных, акциональных, локативных и темпоральных параметров дилогии Льюиса Кэрролла, осложненных субъективной оценкой.

Интертекстуальный потенциал дилогии реализуется структурными внутритекстовыми аспектами прецедентности, включая название "*Alice in Wonderland*", двусоставную композицию, усложненность прозаического текста стихами и иллюстрациями; семантическими внутритекстовыми аспектами прецедентности, сформированными прецедентными образами персонажей, атрибутами, макролокализацией

сюжета в волшебном мире, микролокализацией эпизодов, детализирующей пространство и акциональными параметрами, что свидетельствует о реализации текстом архетипа путешествия; а также внетекстовыми аспектами прецедентности, включая прецедентные образы автора дилогии и ее иллюстратора, время и ситуацию создания текста и положительное отношение к тексту со стороны социальных институтов и отдельных членов англоязычного лингвокультурного сообщества как к классике английской сказочной литературы для детей.

Частотность актуализации отдельных аспектов прецедентности текста "*Alice in Wondertland*" определяется их макрогрупповой или микрогрупповой значимостью для англоязычного лингвокультурного сообщества и не зависит от функционального стиля, жанра или типа соответствующего текста-приемника.

В процессе интертекстуальных взаимодействий выделенные аспекты прецедентности текста "*Alice in Wonderland*" вербализуются цитатами и аллюзиями – целостными единицами означания, представляющими прецедентный текст в тексте-приемнике по принципу метонимии и интегрирующимися в него благодаря структурному сходству текстов, вступающих в интертекстуальные отношения. Интертекст "*Alice in Wonderland*" преимущественно представлен в основной части текста-приемника неатрибутированными аллюзиями, образованными словосочетаниями различного структурного типа, что обеспечивает их интеграцию в состав полнопредикативных конструкций и выполнение основных функций – индексальной, смыслопорождающей, игровой и парольной.

Ключевые слова: прецедентный текст, интертекстуальность, текст-приемник, интертекст, аспект прецедентности, аллюзия, цитата.

ABSTRACT

Chornovol-Tkachenko R.S. The Pre-Text as a Platform for Linguostylistic Realization of the Category of Intertextuality (as based on the tales by Lewis Carroll). – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Philology, speciality 10.02.04 – Germanic Languages. – Vasyl Karazin National University of Kharkiv. – Kharkiv, 2007.

The paper applies the integrative approach to the theory of intertextuality, text linguistics, and linguostylistics to reveal the intertextual potential of the pre-text *Alice in Wonderland* by Lewis Carroll, focusing on its intertext as linguostylistic means that realize it in secondary texts as a result of intertextual contacts.

The paper specifies the foundations of the theory of intertextuality to identify the pre-text as a linguistic and cultural phenomenon, as well as the mechanism of its realization during intertextual contacts; presents a typology of pre-texts; reveals the intertextual potential of the dilogy by Lewis Carroll as a pre-text and a secondary text; classifies its aspects of precedence; and suggests a structural semantic classification of its intertext represented by allusions and quotations and its stylistic potential.

Key words: pre-text, intertextuality, secondary text, intertext, aspect of precedence, allusion, quotation.

Підписано до друку 08.10.2007
Формат 60х84/16. Друк Різограф.
Гарнітура Times-NewRoman.
Зам. 1010/2007 Ум. вид. арк. 0,9.
Тираж 100 прим.
Надруковано в друкарні видавництва “Константа”
61145, м. Харків, вул. Космічна, 26, к. 113
Тел.:(057) 717-55-21